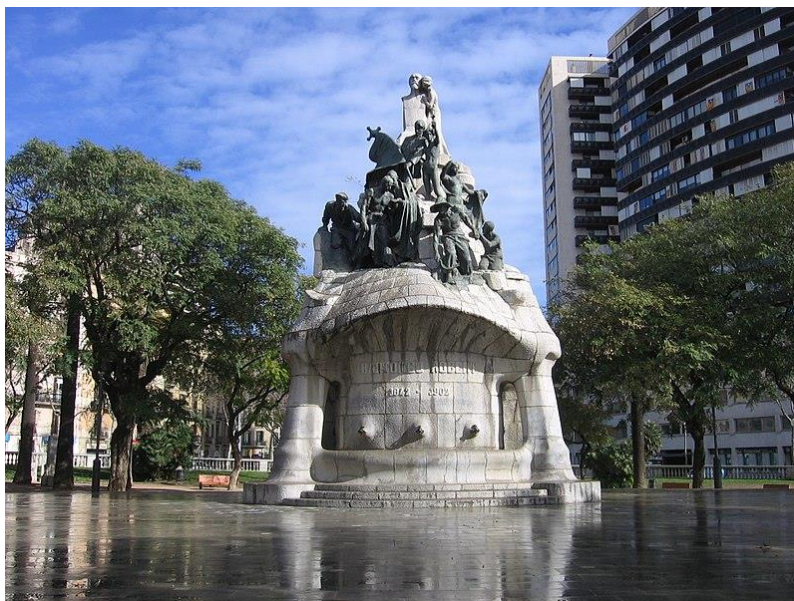

Fitxa tècnica

- Nom: El Monument al Doctor Robert.
- Imatge/s.

Imatge: https://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Monument_Doctor_Robert1.JPG [Consultat: 16/06/2019].

Per a més imatges, vegeu: <http://4.bp.blogspot.com/-Nzr2qm80sYs/Tm5KeSmB4AI/AAAAAAAAA8k/0AmsMjr8puE/s1600/robert2.bmp> [Consultat: 16/06/2019].

Inscripció: "BARTOLOMEU ROBERT / 1842-1902 / SS. MM. ELS REIS / EN OCASIÓ / DE LA SEVA VISITA A BARCELONA / INAUGURAREN / AQUEST MONUMENT AL DR. ROBERT / A L'EMPLAÇAMENT ACTUAL. / 14 de Maig, 1985". En el pedestal: "DOCTOR ROBERT, 1842-1902".

- Tipologia de lloc de memòria: Monument públic.
- Situació:
 - o Adreça: Plaça de Tetuan, Jardins del Doctor Robert.
 - o Municipi: Barcelona.
 - o Comarca: Barcelonès.
 - o Província: Barcelona.
 - o Comunitat autònoma: Catalunya.
- Autor/s: l'escultor Josep Llimona i Bruguera (Barcelona 1863-1934); els col·laboradors de la reconstrucció foren Josep Peraire i Enric Devenat. L'arquitecte en l'etapa inicial fou Lluís Domènech i Montaner (Barcelona, 1849-1923), en la reconstrucció ulterior, Josep Miquel Casanovas.
- Promotor/s: se sufragà a través de la subscripció popular, arran d'una iniciativa ciutadana fomentada per la Lliga Regionalista (en concret, per Enric Prat de la Riba). Mentre Francesc de P. Rius i Taulet o mossèn Cinto Verdaguer contribuïren econòmicament, el Col·legi de Metges no ho farà (Izquierdo, 2004).
- Data: inaugurada 13 de novembre de 1910. Projectat el 1903, desmuntat el 1940 i reconstruït en l'actual emplaçament el 1985, essent reinaugurada el 15 de maig de 1985.

- Descripció:

El Doctor Robert fou alcalde de Barcelona durant sis mesos (entre març i octubre de 1899), símbol del catalanisme i de la renovació municipal en sanejar el cens i negociar l'aplicació d'un nou impost a la ciutat. L'autor del monument fou Josep Llimona, amb les idees primigènies de Lluís Domènech i Montaner. Es començà a erigir el 31 de gener de 1904 i s'inaugurà el 13 de novembre de 1910. Hom se situa a l'època de la Restauració borbònica o alfonsina (1875-1923) on es produí una "constatación del creciente número de personajes a los que sus estrictos coetáneos levantaron monumentos públicos" (Reyero, 1999: 171): la "conmemoración de personajes famosos en el campo de las ciencias, la medicina, las letras, las artes plásticas o la música encierra, por supuesto, un orgullo de contemporaneidad interesado [...] La vertiente caritativa y de entrega de los médicos fue puesta de relieve con preferencia a su mera caracterización como tales" (Reyero, 1999: 182).

Ara bé, hom s'ha de retrotraure al 17 d'abril de 1902 amb la massiva concurrència a l'acompanyament de les despulles al cementiri de Montjuïc; segons Michonneau (1999: 53): "La mort del patrici aixeca una emoció immensa i el seu enterrament és la primera gran manifestació de masses de l'era política moderna". En context de la societat de masses, la desaparició del Doctor Robert com a personatge servia per als interessos polítics de la flamant Lliga Regionalista i –llur diari propagandístic– *La Veu de Catalunya* (Michonneau, 2001: 148-152).

S'embolcallà la figura d'una aura de mite, de llegenda. En context de lluita vers el caciquisme, s'exalçaren dos fets de la vida del doctor Robert: primer, que el doctor Robert dimití de l'alcaldia solidàriament amb els botiguers en el "tancament de caixes" (1899), en tant que resposta a les reformes fiscals del ministre Villaverde; segon, l'elecció el maig de 1901 de Robert –a la nounada Lliga Regionalista, amb una hegemonia durant uns anys al panorama polític català– per a les Corts de Madrid, on defensà la causa catalana. El projecte de monument esdevingué una arma de lluita electoral(ista) del regionalisme. Des del primer moment es trobà amb esculls. Així i tot, la inauguració comptà amb una massiva assistència en la plaça Universitat, escollida per ressaltar els lligams del doctor amb la vida acadèmica i perquè era un lloc insigne de la ciutat.

Cal saber que el doctor Robert, després de llicenciar-se en Medicina a la Universitat de Barcelona (1864) i doctorar-se a la Universitat Central de Madrid (1867), fou metge de l'Hospital de Santa Creu, Catedràtic de Patologia Mèdica a la Universitat de Barcelona (1875), fundador i president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques (1880-1884 i 1895-1897) i de l'Hospital de Sant Pau, des d'on potenció la investigació per la lluita contra epidèmies tals com la febre groga (1870) o del còlera (1885). Subseqüentment, el mite s'embolcallà entorn de "l'home sensible", pròxim als patiments del poble, bondadós i amb coratge mèdic, havent curat gratuïtament als necessitats, amb la dedicació a les epidèmies de 1870 i 1885, entre altres. A part del gran prestigi professional, fou president de l'Ateneu Barcelonès (1881-1882, 1900-1901) i de la Societat Econòmica d'Amics del País (1898-1899), així com regidor municipal el 1881, el 1884, el 1890 i el 1893.

Segons Michonneau: "Es podria arribar a pensar en una capacitat de guariment fora del comú: el dia de la inauguració, els barcelonins van anar a recollir "l'aigua miraculosa" de la font que brollava al peu de l'estàtua. L'home generós tenia deixebles i "amb el cor va conduir els homes" i, finalment, "l'apòstol de la llibertat del seu poble sacrificà la seva persona"; esdevenia un "Sant Jordi contemporani" (Michonneau, 2001: 150). L'escultor Llimona aconseguí materialitzar les encarnacions de diverses cares de Robert. L'escultura piramidal associa un pedestal ample que recorda la textura de la muntanya de Montserrat –símbol del catalanisme– i, a la part superior, un conjunt esculpit que representa una escultura ternària: dos grups de

quinze estàtues formen una garlanda al voltant d'un roc del qual sobresurt el bust de Robert. Els tres elements s'entrelliguen a la Senyera de bronze.

El primer grup, situat a la part del darrere del monument, fa referència al metge, a saber: cinc infants es dirigeixen cap a una matrona que consola una nena petita que plora i uns estudiants de medicina –vestits de l'època– contemplen l'escena. Simbolitza la medicina que alleuja els dolors i –al mateix temps– encarna a Catalunya com a mare pàtria i la tasca docent de Robert. El segon grup, que ocupa la part del davant del monument, s'hi reconeix un capellà –a voltes es considera que representa Verdaguer– que dialoga amb un ferrer i un segador (amb barretina), ambdós dominats pel jove poeta que porta la Senyera. Les figures representen els estaments socioeconòmics. El “complex monumental” (Culleton, 2005: 112), segons Michonneau, és un programa catalanista eloqüent que entrelliga el desvetllament del sentiment nacional (la Senyera), el poeta de la Renaixença i el capellà català. El Dr. Robert encarna el punt àlgid de la història de la presa de consciència. Segons Carlos Reyero, en “el cambio de siglo la complejidad se hace mayor y las figuras que, originariamente, parecen subsidiarias de la principal, objeto de la conmemoración, cobran una importancia formal mayor, en un proceso de “desmonumentalización” del monumento. Así, en el dedicado al Doctor Robert en Barcelona, las figuras en espiral que se agolpan en torno al soporte arquitectónico terminan por aparecen como los destinatarios principales de nuestra mirada, en tanto que el busto del doctor actúa formalmente como un hito final de esa espiral” (Reyero, 1999: 224).

El poeta –jove, que aixeca una branca de llover– se situa en una posició d'intermediari entre el poble i el seu cap polític. La figura central del segador simbolitza el vincle a la terra catalana i la revolta –en referència al Corpus de 1640. El pal es remata amb la Creu de Santa Eulàlia, patrona de Barcelona. L'emblema català –simbolitzat amb la bandera– és el tema principal del monument. A la part de dalt una musa d'Hermes parla a cau d'orella amb el bust de marbre de Robert. Tots els personatges representats miren cap al Dr. Robert, on “se utiliza el busto, como un elemento compositivo más, [...] como referencia abstracta al homenajeado”; “como consecuencia de la representatividad realista, [...] se supone que el busto alude a una conceptualización del personaje más allá de la realidad escenográfica presente”; així, “los bustos se convierten en elementos secundarios, al menos desde un punto de vista formal, dentro del conjunto monumental” (Reyero, 1999: 224).

Segons Michonneau (2001: 152), representa el pas de la Catalunya esclavitzada a la Catalunya alliberada: es fixaren en la pedra els principals temes del mite catalanista. Carlos Reyero (1999: 196) argüeix que “en el pedestal, de piedra, cuyas formas cartilaginosas de diseño gaditano traducen una elástica sensación orgánica, se agrupan obreros, campesinos, intelectuales, poetas y enfervorizados políticos, alrededor de una inmensa bandera, todo ello en bronce, conformando una gran espiral de fuerza ascendiente, pero que remite, a la vez, a su condición terrenal, mientras la efigie del conmemorado, en piedra y con un carácter más abstracto, flota, impasible ya, por encima de los azares terrenales” (Reyero, 1999: 196).

Fou sufragat per una subscripció popular, fomentat per la Lliga Regionalista (en concret, per Enric Prat de la Riba), i ràpidament adquirí popularitat, i aparegué a guies turístiques i postals (Michonneau, 1999: 57). Amb el finiment de la Guerra Civil espanyola (1936-1939), les autoritats franquistes volien desmantellar els monuments i els símbols del règim anterior. Si bé el governador civil el volia destruir, l'alcalde Miquel Mateu decidí conservar-lo amagat. Es començà a desmuntar el gener de 1940. Les diverses figures de bronze que es retiraren, es conservaren en un cobert al carrer de Wellington, mentre les de pedra al Palau d'Agricultura –primer– i –llavors– a un magatzem municipal del carrer de Ciervo. Malgrat que s'emprengueren campanyes de recollida de signatures per demandar la restitució del monument, no serà fins als primers dies de 1975 que dos periodistes foren autoritzats per entrar al cobert de Wellington, on

reposaven els monuments de Robert, Layret, Pau Claris o Rafael Casanova, els quals representen: el catalanisme, el republicanisme i l'esquerranisme. Al monument del doctor Robert li mancava una figura de bronze i la senyera, que havien estat foses per fer la nova imatge de la Mare de Déu de la Mercè. Per raons econòmiques i tècniques es descartà retornar el monument a la plaça Universitat.

El 1979 s'escollí la plaça de Tetuan –anomenada així per commemorar els èxits colonials–, però no serà fins al dissabte 11 de maig de 1985 que s'inaugurà el monument del Doctor Robert s'inaugurà al nou emplaçament, esdevenint una “memòria descol·locada” (Culleton, 2005) o descontextualitzada, on és més complicat d'observar i d'entendre en llur complexitat, amb el benentès que entenent els monuments com a part d'un complex paisatgístic; la consciència de la mirada en tant que la visió monumental *plurisensorial* és fonamental per part de l'artista: “el emplazamiento de los monumentos no sólo condiciona el punto de vista de los mismos, sino que la percepción resultante varía en relación con el entorno paisajístico o arquitectónico en el que se ubiquen. [...] El fondo se convierte, pues, en un marco” (Reyero, 1999: 273).

Com a trets generals, és un monument modernista fet de pedra artificial –l'original era de pedra sorrenca–, de bronze sobre pedra calcària, amb el grup ulterior en sorrenca, així com, d'ençà de la reconstrucció conté algunes peces en pedra artificial. Amida 12,60x9,26x11,25. La Foneria fou la Barberí Fundidor Olot i la Fundición Morales Barcelona. Està catalogat com a bé cultural d'interès local (BCIL) a l'Inventari del Patrimoni Cultural català. En suma, és una al·legoria al catalanisme regionalista. Té un sentit clarament “exemplaritzant”, a saber: construir una determinada visió del passat perquè s'imprimeixi al present i es projecti al futur. A tall d'acabament, la professió mèdica, “fuera por su vertiente humanitaria o por su creciente prestigio científico, gozó, a juzgar por su presencia pública, de un respetable valor social” (Reyero, 1999: 423).

- Bibliografia/Webgrafia.

CATALÀ I ROCA, Pere; Àurea CATALÀ I ROCA. *50 Monuments Barcelonins*. Barcelona: Caixa d'Estalvis Sagrada Família, 1973.

CULLETON, Colleen P. “La memoria descol·locada: el monumento al Dr. Robert”. Dins Joan Ramon Resina; Ulrich Winter (eds.). *Casa encantada. Lugares de memoria en la España constitucional (1978-2004)*. Madrid: Iberoamericana, 2005.

DIVERSOS AUTORS. *Art Públic de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona-Àmbit, 2009.

GARCÍA-MARTÍN, Manuel. *Estatuària pública de Barcelona*. Barcelona: Catalana de Gas i Electricitat, 1985.

HUERTAS, Josep Maria. “Un monument meitat ocult, meitat públic”. *L'Avenç*, 239, 1999, pp. 58-61.

IZQUIERDO BALLESTER, Santiago. *Bartomeu Robert i Yarzábal (1842-1902). Medicina i compromís cívic*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2003, <https://repositori.upf.edu/handle/10230/12123> [Consultat: 16/06/2019]. Fou editat en llibre: *El doctor Robert (1842-1902), Medicina i compromís polític*. Barcelona: Proa, 2004.

JARDÍ, E. *El Doctor Robert i el seu temps*. Barcelona: Aedos, 1969

MARTÍ-VILALTA, J. L. (ed.) *El Doctor Robert*. Barcelona: Fundació Uriach 1838, 2004.

MICHONNEAU, Stéphane. "El Doctor Robert, un home providencial". Dins *Barcelona: memòria i identitat. Monuments, commemoracions i mites*. Vic: Eumo, 2001, pp. 148-152.

—. "Un lieu de mémoire barcelonais: le monument au Docteur Robert". *Revue d'histoire moderne et contemporaine*, 41-2, abril-juny 1994, pp. 269-289.

—. "El monument al Dr. Robert, primer loc de memòria nacionalista". *L'Avenç*, 239, 1999, pp. 53-57.

REYERO, Carlos. *La escultura conmemorativa en España. La edad de oro del monument público, 1820-1914*. Madrid: Cátedra, 1999.

SUBIRACHS, Judit. *L'escultura commemorativa a Barcelona fins al 1936*. Sant Cugat del Vallès: La Llar del Llibre, 1986.

—. *L'escultura commemorativa a Barcelona (1936-1978)*. Barcelona: Els llibres de la frontera, 1989.

<https://laspiedrasdebarcelona.blogspot.com/2016/12/el-monumento-al-doctor-robert.html>

[Consultat: 16/06/2019].

http://w10.bcn.cat/APPS/gmocataleg_monum/FitxaMonumentAc.do?idioma=CA&codiMonumIntern=354&cerca=true [Consultat: 16/06/2019].

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Monument_al_Doctor_Robert [Consultat: 16/06/2019].

<https://monuments.iec.cat/fitxa.asp?id=602> [Consultat: 16/06/2019].

http://w123.bcn.cat/APPS/cat_patri/editElement.do?reqCode=inspect&id.identificador=1598&id.districte=02 [Consultat: 16/06/2019].

<http://www.galeriametges.cat/galeria-fitxa.php?icod=JF> [Consultat: 16/06/2019].

- Altres observacions.

La plaça Tetuan conté els Jardins del Doctor Robert, que embolcallen el monument, nom atorgat el 22 de març de 2002 (vegeu: <http://w10.bcn.cat/APPS/nomenclator/frcontent.jsp?idioma=0> [Consultat: 16/06/2019]).